

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ :

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.
Рукопис и претплата шаљу се на уредништво.

НЕКАДАЊОЈ ПРИЈАТЕЉИЦИ.

Сећам те се из прошлости,
Сећам те се ја,
У два тела једна душа
Кад нам дисала!

Када исти жар могаде
Одушевит' нас,
Кад заједно проведосмо
Многи срећан час

Од то доба прође веће
Данака безброј,
Па шта ли се све измену
— Мили Боже мој!

Сад дознадох за намеру
Младог срца твог:
(Сапутника жићу стичеш
Верног миленог!)

Што на стази жића, тражиш
Чврста ослона,
Разумем те, селе мила,
Ал' зар „туђина“?

Ил' зар време, што но руши
И радост и вај,
Да ослаби, да угасне
Српски т' осећај?

Ил' ти лажан беше онај
Некадањи плам?
Кад ми рече оне речи:
— Још и сад их знам!

„Српство љубим, Српство ј' мени
Права светиња,
Хвала, Боже, што ме створи
Да сам Српкиња!“

Ил' те сила, — ал' што зборим!
— Била каква год. —
Нема силе, која вели:
Дед погази род!

Или, можда у твојем плахом
Срцу, љубав ври,
Ту светињу осећаја
Нећу дрзнути.

Само . . . само . . . зар не беше
Српске горе лист,
Што би т' души пробудио
Тај осећај чист!

Ја израза дадох ево
Горком јаду мом,
А ти почуј вапај моје
Душе још једном!

Не шиљем ти златних жеља
Испреплетен сплет,
Не шиљем ти невен цвећа
Срећи у сусрет.

Мутнога је видокруга
Мојих жеља свет,
Кроз ту тмину, зрачак миља
Не може продрет.

Имам само горке стручке
 То ћу ти поднет'
 Ти их почуј, — та за часак
 Обустави лет!

* * *

Загледај мало само
 У прошлост српских дана,
 Промотри повесницу
 Српску са свијех страна.

То зрцало нам верно
 Големих наших јада,
 Патње нам неизмерне
 И чврстога нам нада!

Видећеш претке наше
 На море беде љуте,
 — Од грозних крвопија; —
 Неволње отиснуте.

А с' пристаништа, многим
 Патнику вековноме,
 Слаше се громки гласи:
 — Србину јуначкоме!

„Ево ти блага пушта
 Колико будеш хтио,
 Ал' сметни с' ума само
 Да с' икад Србин био.

Ил' следуј гласу моме,
 Ил' колац ено гле!“

Т.-Бечеј.

— Ал' Србин колац бира
 И дивски умире!

Јест! борило се Српство
 За тековине свете
 Потомству да сачува
 Бесцене аманете.

Потомству да их даде,
 Не да их презире,
 Него да за њ живи,
 За њих и умире!

Загледај мало само
 У прошлост српских дана
 То зрцало нам верно
 Промотри са свих страна!

Па не назреш ли у њем
 Грдобу смера свога,
 Па не спазиш ли прекор
 Са чина намернога.

Па ако камен сињи
 Не притисне ти груди,
 — Одлети туђем јату,
 И у њем срећна буди!

Ох како м' тешка туга
 Том мишљу обхрвала,
 — Ни једна српска сеја
 Теби не следовала!!

Д. Брашованова.

ЗАБАВИШТА И ЧУВАРИШТА.

Наша јавна штампа много се бави у последње доба са питањем о забавиштима и чувариштима, која ће скорим бити обвезне установе за све веће општине у нашој Угарској домовини; то питање засеца дубоко у живот нашег породичног и народног живота, па се и нас и наших матера блиско тиче, те ћемо да поведемо и ми о том мали разговор у нашем листу, који најближе стоји нашим матерама.

Ми смо једном већ разјаснили нашој читалачкој публици у броју 5. и 6. овога листа од 1886. год да су ово два слична

згвода. Оба се баве децом испод школског доба, дакле од 2. и 3. па до 6. године. Забавишта имају више васпитни смер, а чуваришта или хранилишта, која зову и дачилишта, имају више хуману цел. У забавишта се доводе деца од навршене 3. до навршене 6. године, и ту се под надзором и упутством стручне забавиље више у игри уче и васпитају деца; ту им се изоштрава разум јача памтење, ту буде религиозни и хумани осећаји, а све у форми забаве и игре. Забавишта су дакле позвана, да допуне домаће васпитање; она немају смер, да извуку дете из круга по-

родичног. јер дете припада до 7. године искључиво кући и породици, то сви педагози исповедају, него је задатак њихов, да накнаде оно, што кућа и породица, бар већином, не може да пружи, а то је, да се дете спреми у друштву једнаких чланова за друштво. Човек у друштву, то је познато, најбоље се учи за друштво и живот, а то се хоће забавиштем да постигне. Деца се ту баве дневно по 4 а највише 5 сати, те тако се не може рећи, да се трзају из круга домаћег. Осим тога забавишта ваља да служе и као спремна школица за садање и будуће матере.

Чуваришта имају другу цел, она замењују родитеље само у надзору; она се оснивају и подижу само за оне родитеље, који су свог насушног хлеба ради упућени на рад ван куће, па да не би остала деца без надзора или да би могли родитељи без бриге и страха отићи на свој посао, поверавају децу своју чуварицама и чуварицама у овој школици, који нису спремани за то ни у који завод, него се тражи од њих да имају само човекољубиво срце. У овим заводима се доносе деца од 2 године и ниже, чим се могу хранити, а доносе их родитељи још изјутра, кад полазе на радњу па оставе ту до подне или и читав дан. У овим школицама нема прописане наставе, забаве и игре, него се оставља чуварима, да забављају децу како знају и умеју само наравно моралним средствима и човечним и благим поступком.

Чуваришта су установе из прошлог века, а забавишта су деца нашег столећа. И једне и друге заводе дизали су и потпомогали човекољубиви људи и хумана друштва, прво у Немачкој, па тек доцније и по другим културним земљама. Тек у најновије доба добили су ови заводи законитог заклона у Француској, а од ове године и код нас у Угарској.

Почетком ове текуће године поднео је на претрес кр. уг. министар богочасти и јавне наставе зем. сабору у Будапешти законски предлог о обвезном подизању ових школица у свима већим општинама, што је сабор скоро једногласно усвојио и за који дан ће то постати обвеза за све

општине у нашој домовини. Постаће обвеза и за родатеље и само ће се моћи извући испод те дужности оне општине у којима већ има довољан број ових школица подигнутих и они родитељи, који могу исказати да се њихова деца сходно прописима ових школица на дому уче и вежбају.

Питање је сад, прети ли нама Србима од ових установа каква опасност, и ако, како да се сачувамо и заклонимо од ње?

Кад би државне власти оставиле, да ове установе врше свој прави задатак, који су им оснивачи одредили, кад би оставиле свакој народности и вери да у овим школицама негују свој дух и веру, не би за нас и наш подмладак било отуда никакве опасности, шта више користи, ал државна воља створено исповеда на устима својих референата, да је овим школицама, поглавита цел, да протурјују међу држављане мађарски језик; ово је полазна тачка мерила фактора у овом погледу, а кад се једна тако племенита установа деградује до такве себичне улоге: онда губи своју важност и мора јој се брисати она светиња с чепа, коју су јој створитељи њени приденули и постаје прост насилник од кога се морамо уклањати и чувати.

Али, где је несреће ту и среће има; па и у овој установи има нешто и добра, а то је, што закон дозвољава свима вероисповедима и корпорацијама, да и сами оснивају и подижу за своју децу оваке заводе, па наравно онда и са својим матерњим језиком. Истина, да ће се и за ове школице од државне власти прописати, колико ће се морати учинити мађарског језика, ал то све не може нам шкодити, као кад би напустили, ову мисао и оставили да нам их политичне власти подижу. Политичне власти ће махом дизати школице ове само у мађарском духу и језику. Колико би то задржавало душевни развитак наше деце снада на други лист, ал је главно, што би то шкодило нашем народносном и верском животу и што би нас за прву и другу десетину већ скинуло с лица ове домовине, и ми на прагу те нове установе осећамо се дужни и позвани, да најозбиљније умолимо наше цркве-

не општине. наше женске добротворне за-
друге, наше родољубе и миле Сркиње,
да у своме кругу пораде, да се за нашу

децу подижу оваке школице пре, док није
закуцала државна власт на вратима нашег
немара, јер онда ће све доцкан бити.

О РЕЛИГИЈОЗНОМ ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ НА ДОМУ.

(Свршетак.)

5. Родитељима, који хоће да негују
религијозно чувство код деце, остају у
главном два средства на расположењу:
побожан разговор и молитвице.

Најчешће и најобичније средство за
буђење религијозности на дому је *разговор*
са децом о Богу. Овим средством може
се врло много урадити на добром религи-
јозном васпитању.

Свакоме је познато, да су деца по при-
роди својој врло радознала, љубопитљива,
свак зна, да деца за свашта питају: „шта
је то? — зашто је то? — како је то? и т. д.“
Та радозналост деџа врло је удесна за
њихово успешно усавршавање. Васпитачи
дакле ваља ту радозналост деџу да упо-
требе, те да их тако што боље унапређују.

Но има много још ствари што ни чо-
век не може разумети а дете ни толико.
На што дакле и кљукати децу оним зна-
њима, која она не могу разумети, ни сво-
јим умом схватити? — Тако на пр. ако
дете запита: „Ко грми?“ — сасвим је уза-
лудан посао говорити му о муњи и њеним
својствима. Дете тако што не би разумело.
Или, ако дете запита: „Зашто се иде у
цркву?“ — зар да му се говори о вери,
о важности и потреби вере, о молитвама,
о религијозности и т. д. и то деца не би
разумела. Сви би ти и подобни разговори
били бесплодни, за децу до школског доба.

Па ипак док су деца малена, док још
не умеју добро ни говорити, — већ им
ваља, по нашем мишљењу, у даним при-
ликама говорити о стварима, које их могу
религијозно усавршавати. Кад год се даде
прилика, ваља децу спомињати на Бога
од прилике овим речма „Бога ће дати
здравље, — Бога ће дати па ћеш бити
велик, — Бога не воли рђаву децу, — Бог
кара оно дете, које не слуша свога оца и
матер и т. д.“ Оваким говором не само да

деца добијају појма о Богу, као о сушта-
ству, које може све да учини и којем треба
да смо потчињени, покорни, него деца уз
то још неосетно постају и религијозна.

Што је дете више напредовало, што је
научило више мислити и судити, све је више
потребно да се с њим у колико се може,
разговарамо о стварима, којима се буди и
развија његово религијозно чувство, а па-
зити при том, да својим сувишним и високо-
ученим говором не пореметимо оно, што смо
у младости засадили. Дуг разговор с де-
цом о религији не води к цели, јер је или
непојмљив или празан. Довољно је и више
вреди у zgodном тренутку рећи детету:
„тако је то Бог милостиви наредио,“ —
него да се разведе дугачка беседа.

Ако дете запита: „Мати, зашто љубиш
икону?“ — боље је одговорити: „чедо
моје, да нам Бог милостиви даде здравља“,
него тумачити, шта су иконе и како су
унешене у цркву и т. д. Дете се после
оваког одговора само пусти у размишљања
и не пита више ништа. Може се, до душе,
десити и то, да дете продужи разговор с
питањима: „А, је ли мати, — како Бог
милостиви даје здравље и т. д.“ — што је
врло можно; но и у том случају ваља одго-
ворити: „Бог нас чува да не паднемо, да
се не ударимо, да не озебемо, да се не
разболемо и т. д.“

У оваком пак разговору с децом ваља
пазити, да вера и знање никада не дођу
у сукоб, него на против, ствари треба
тако да износимо, да ово обоје једно друго
допуњује, испомаже.

То ће се чинити, ако деци говоримо
о Богу о његовој сили и моћи, о његовој
доброти и правдољубљу свуда гамо, где
има смисла. Кад се нешто може деци про-
тумачити на основу знања, онда се то
тако и никако друкчије не сме чинити;

кад се пак деца не могу на тај начин поучити, тек онда ваља говорити тако, да им се развија религијозно чувство. Ако дете показујући ручицом на месец запита; „а шта је оно?“ — никако му другчије не смемо одговорити, него: „оно је месец.“ Ако би пак дете питало даље: „а шта је месец?“ — тек онда му се може рећи: — „месец је богиња жижа.“

Код буђења религијозности не треба тежити, да се што више постигне и научи, јер баш на тај начин постигло би се мање него што је потребно.

6. И *молитвице* су од велике важности по дечје религијозно усавршавање. Молитвом се човек једини у духу с Богом, — јер док се човек искрено и својски Богу моли, он је шитом, добар, срећан, — религијозан.

Врло је дакле потребно децу, док су још малена, почети учити, прекрстити се, и Богу се помолити, јер то јако потпомаже религијозно осећање. Само ваља пазити, како ће се то учити.

Моје је мишљење, да неје основано и да нема смисла учити овако дете, да се прекрсти: „Дед чедо моје, склопи овако прсте, — сад метни на чело и реци: во имја оца, сад метни и т. д.“ Ја држим да ово неје основан начин, јер се ту дете учи прекрстити, али му остаје срце недирнуто. Не тражи се ту, да дете што пре и што више научи, него да се религијозно унапреди.

Код деце је главно пример, он више помаже, него наука, па и овде је пример најбоља наука. За то ваља у овом овако поступити: Најпре треба да се сами пред децом прекрстимо, да пољубимо икону и да речемо: „Чувај нас Боже мили и дај нам свако добро!“ — па тек онда да кажемо детету: „хајде и ти чедо моје, прекрсти се лепо, пољуби икону и реци: „Чувај нас Боже и дај нам оно, што нам треба! — па кад дете то све уради, онда можемо бити уверени, да је двоје постигнуто: дете се учило прекрстити и васпитавало се религијозно.

Исто се то, односно начина, може рећи и за *молитвице*. Нема смисла учити децу *молитвицама*, као неким *песмицама*, које

деца без икака осећаја говоре. И *молитвице* треба да се тако уче, да се уз учење развије и унапређује и религијозно чувство у деце. Молитва увек треба да буде — молитва за здравље и срећу нашу.

Само по себи се разуме, да ни овде не треба наваљивати на децу, да што пре и што више науче. Деца ће *молитвице* научити најлесше и најлакше, ако виде и чују, да се и ми старији сами чешће Богу молимо. Радимо тако, па се не бојмо, да нам деца неће научити *молитвице* у оној мери у којој је потребно!

Молитвице деца не морају разумевати од речи до речи: нити је могуће нити је потребно, да деца све *молитве* разумеју. Све и да их тумачимо деди, опет неће моћи све разумети: често и оно што мислимо да су деца разумела, не схваћају. Религијозност у осталом и неје ствар разума, него осећаја.

Ево шта сам радим у овом обзиру: Ја имам кћер, која ево иде две године у школу. У школи је научила најобичније *молитвице*, као: *молитву Господњу*, *молитву* кад се устаје из постеље, *молитву* пре и после ручка и т. д. У вече, кад треба да леже, мати јој рече: „хајде сад моли се лепо Богу, па лези да спаваш!“ — Она оде, свуче се, стане у кревету, скрсти ручице, окрене се икони и моли се Богу. Па шта чита? — Чита све што год зна: *очита Оченаш*, *молитву* кад се леже и *молитву* кад се устаје, *молитву* пре ручка и после ручка и т. д. А ја? — да је ваља исправљам? — Не, — ја слушам у прикрајку и смејем се у радости. Мислим у себи: „Моли се Богу чедо моје, — сто пута више вреди то што ти осећаш, него то што ти говориш!“

Не води цели, ако упућујемо децу, да се Богу моле и онда кад треба и онда кад не треба. Човек не може непрестано на једно мислити и неје потребно да то чини. Ко моли ваља да има узрока, основе то да чини; — кад нема тога, — нашто молба? — На против пак, кад год се деси удесна прилика и кад год треба да се деца Богу моле, ни пошто се то не сме пропуштати: јер то је природан начин учења религијозности.

Јако се руши религијозно чувство у деци, кад их позивамо да нам своја знања, односно молитвица, пред странама репродукују, а то се често дешава: родитељи се поносе, како им се дете уме прекрестити, како уме очитати по коју молитвицу. Али то неје уместно, тим се руши религијозни осећај у деци. Молитва се на тај начин деградује на просто знање, а тиме јој пати углед; деца више не сматрају молитву за оно што је и што треба да буде, него за ствар, која се има само рецитовати. — Код таквих радова дакле, може ли се тражити религијозност код деце?

7 Кад је дом најважније место васпитања деце, онда су и родитељи најважнији васпитачи. Као што се не може замислити васпитање без дома, исто тако се не може замислити ни васпитање без родитеља.

Но на дому има један васпитач, који у својим рукама има највећу моћ, који на васпитању деце највише може упливити. Тај васпитач је *мати*. Нико на свету не може утицати на човека тако снажно, тако силно, као мати, мати има у рукама све конце деце васпитања.

И то је природна ствар. Мати је највише уз своју децу; мати је радник на дому, а у дому се све врше око човечије васпитања. Уз то мати има у себи све оне особине, које су неизоставно потребне за доброг васпитача: она децу љуби, она је нежна са својом децом, она својој деци жели добро. И деца су најудеснија за васпитање онда, кад се налазе под окриљем матера својих; не вели се бадава; младо се дрво савија. — Не може се дакле замислити добро васпитање мале деце, без матера.

Па и религијозно васпитање је највише положено у рукама матера; мати ту највише може учинити. Религијозност се најбоље постизава религијозношћу; а коме лепше, природније стоји религијозност, него жени, матери? Религијозно васпитање на дому, поглавито лежи у рукама матера.

Грех је, велики је грех бити на пози-

цији, на којој се може добро чинити, а ништа не делати! Ко може дом — ко може родитеље, ко матер у том светом раду заменити?

За то, матере, будите религијозне, будите побожне, — вашег сопственог добра ради и ради среће ваше деце! Знајте, да ћете на тај начин бити саме срећне и задовољне и да ћете тим и своју децу најбоље васпитати! — Благо нама док радимо оно што је добро!

8. Признати се мора, да поред све важности, које има домаће васпитање, оно се и ак у нас не обавља онако како треба. Има људи који и не знају да децу треба васпитати; има људи, који држе, да деци треба дати да једу и да се обуку, и т. д. а да се за деце душевно унапређивање ни мало неје потребно бринути. И држим да је то највећи узрок, што не напредујемо.

Крајње је већ време, да се и у нас почне све ценити правом ценом; крајње је време, да се и у нас почне васпитање ценити како заслужује. Не иште се нити се може ни сме искати, да се занемаре радови, од којих зависи опстанак породице; не иште се, да се гледи само васпитање деце и више ништа, — ни једна крајност не води цели, — али се иште, да се васпитање не забатаљује, као што се то у нас тако често ради.

„Благо човеку који нађе мудрост и човеку који добије разум Јер је боље њом трговати, него сребром, и добитак на њој бољи је од злата. Скупља је од драгога камена и што год је најмилијих ствари твојих, не могу се изједначити с њом. Дуг живот у десници јој је а у левици богатство и слава Пути су њезине мили пути, све стазе њезине мирне. Дрво је животно онима који се хватају за њу и који се год држи, срећан је. Господ је мудрошћу основао земљу и утврдио небеса разумом. Његовом мудрошћу развалише се бездане и облаци капљу росом“. — (Приче Соломонове III. 12—21.).

Ето како је важно, ето како је потребно добро васпитање!

Т. Марјановић.

ЕНГЛЕСКА ДЕЦА.

Енглеска деца су обично прекрасне слике здравља, лепоте и снаге, и таква остају од прилике до четрнаесте године, кад се одваја женска линија. Особине расе као народан понос, одважност и смисао за теживо рано се појави. Болесно дете неће примити никакву ма како кусну медицину, ма како крепак напитање, а да не да себи платити за сваку кашику по круне или и више, што зависи од величине забринутости у родитеља. Ако случајно зна, да му је живот у опасности, онда наступа сарамерно повишење награде. Познат ми је један случај, где је један млад Џон Бул за сваку кап брандија (ракије), која му се по нардеби лечничкој морала у његову шољу усуги, захтевао и добио 18 пенса (75 новч.). Кад сам то причао међу Енглезима, рекоше ми, да је то нешто са свим обично. Стари неки господин приметио је неки дан о ручку: „Никад у мом животу не дадох ми добру јабуку; јер кад сам ја био млад, добијала су деца у век најгоре, а сад добијају увек најбоље“. Та еманципација деце, око које се окреће све у кући, примећује се иначе у целом европском свету. Али у Енглеској добија она још особито пикантну црту школом и одношајем ученика према учитељу. Где се дечаки и довојке већ у најнежвијем добу упућују тако великој самосталности, где сами на жељезници дуге путеве праве, сами купују и посете праве, а да се никад од тог не изроди конфузија или каква неподопштина, ту стоји ученик већ од искони према школи и према учитељу са свим друкчије него код нас. Стање простодушности савладано је тамо скоро већ са тешањем.

Енглеско дете, нарочито дечак, нема ништа од оне занесености, коју имају на-

ша деца, изванредно рано научи да гледа око себе, да посматра људе и самог себе. Што му не достаје у истинској невиности, то накнади у толико ранјим познањем опасности, које вребају у њему и око њега. Доба до врло ране телесне зрелости, просечно до четрнаесте године, савлада се брзо и без приметне кризе, и још док оно траје звучи око њега тако често реч дентлмен, којој тежи цело васпитање, тако да самосвест и независност рано угуше све детињске наклоности. Ретко или никад не чују га певати и немачки учитељ, којих је много у Енглеској, изгледа десето и једанаестогодишњој младој господи већ сентиметалан или као што се каже у њиховом још непарламентарном језику као а fool (луда). Фантазију, већ од куће сиромашну, не занима никаква играчка: недостатак или срећа, како се хоће. Она се играју као и већи дечаки и одрасли, лонтају се руком и ногом, играју крикет, тенис; све озбиљне „партије“ са строго раздељеним и мењајућим се улогама, од чести и са књиговодством. Сањала и слабићи не могу се при том употребити. Мало има таквих нарави и ти свакако предпостављају игре фантазије, као лов, разбојнице, рат. Док тако управо слабићи налазе уживање у раздраженим тучама без реда и привидним биткама, извршује велика већина у реду по пропису удар за ударом, покрете у борби и трци, све без и најмање војничке стеге, просто што имају смисла за ред и страстан, честољубив интерес за исход игре. Са окретношћу нарасте снага, нарасту тела до оног еластичитета, висине и јачине у мишицама, које изазивају дивљење и завист других народа.

(М. П.)

ШАМУК - БИЉКА.

Од Мите Петровићи.

Од биљака, које дају градиво за предиво и ткање, гаје се у Европи још од давних времена лан и

коношла. Стари наши нису ни познавали другчију ткашну, ако изузмемо свилу, која је животињског порекла, до платно од

лана и конопље. Истом у последње време почели су и у Европи у неким земљама да чине покушаје и са гајењем коприве ради произвађања платна. *Коприва* је нарме, како велика тако и мала, са свим сродна конопљи. Њу обдељавају већ поодавна у Источној Индији и Китају и граде из њених влакана финоу тканину, која је налик на свилу и јача и чвршћа него батист, а тако исто фина.

И топлији крајеви на нашој земљи имају једну врло важну биљку, која даје градиво за ткање. То је *памук-биљка*, која данас има огромну важност за ткалачку струку. Тек нешто више него једно столеће је минуло, како су људи познали корисна својства те биљке и научили, да је машински обрађују (г. 1770.) и од тога доба постала је она врло велики такмац лану и конопљи старих земаља. Од њених влакана добијају се данас тканине најјефтиније и најупотребивије. Од поменуте године постајао је памук све више градиво за све јефтине одеће, тако да се у том погледу може сматрати и опште сматра као велики добротвор човечанства.

Данас гаје памук-биљку у Турској, Грчкој, Јужној Италији, Шпањолској, Египту, Индији и Китају, али највише у Америци у долини реке Мисисипи. По једном чланку г. *Дилмха* из Сарајева у лањском „Јавору“ чињени су покушаји са гајењем памук-биљке пређашњих година у Славонији, Банату, па и у Херцеговини, а и мени је познато, да су се ти покушаји у своје време правили и у Србији. Но као што по резултатима видимо није се у нашим крајевима још нигде могла та биљка одомаћити.

Памук-биљка висока је до 1 метра и има више мање гранату стабљику. По изгледу личи слезу. Такав јој је цвет, који је обично жут, а гдекад и црвен. Плод изгледа као велика чахура макова. У њој се налазе многе јајолике семенке, скривене под дугом, белом вуницом, која се светли и назива *памук*. Кад чахура дозри, онда се веома опружна вуница тако јако растегне, да се чахура распуца. Исти се морају свако јутро пре, но што ће се расцукнути, одкинути. Из њих се извади тада

вуна. очисти се од семена и љусапа руком или посебном справом и међу се за тим у велике вреће, које се изложе јаком притиску.

Од памука праве се машинским путем разне врсте конаца и памучних тканина. Исте носе разна имена. У *глатке* тканине, које су сличне платну, спадају: *катун*, који је особито згодан за тискање узорака у свима бојама; источњачка тканина *нанкинг*; *ширтинг*; *калбрик*; *вунени батист* (шотски батист); *жаконе*; *перкал* (за тискање одређени зове се *калико*); *памучни барез*. У ретко откане тканине спадају *миселен*, *органден* и *балузни страмен*; у Индији готове тако нежан миселен, да 20 метара имају места у малој бурмутици. У *тила* и *газе* укрштају се жице. Међу *укрштене* тканине спадају *кроазе*, *тројник* (дрилих), *сатен* (енглеска кожа) и *баршан*. Са узорцима се прави *памучни дамаст* и *шике*. *Маншестарске* тканине подражавају кадифу. Оне су због своје топлоте, трајности и јефтиноће врло омиљене, особито у радничким круговима у Енглеској. Од памука праве и *вату*. Највише памука израђује се у Енглеској, овде је за памучну робу као први на гласу град Маншестар.

Пошто је памук по својим својствима сличан и лану и вуни, то се он разноврсно примењује. Али ради тога се често меша са ланом, вуном и свилом и не ретко извађају се помоћу њега преваре код тих градива. За брзо разликовање животињских и биљних влакана употребљује се паљење. Приближи ли се свилени конац у пламен од свеће, онда се он запали и распростира мирис на запаљен рог или перје, али гори само дотле, док се поступно даље тура у пламен онај део, који није још сагорео. Чим се удали из пламена, угаси се, а на крају, који је горео, застане мала, угљенаста маса, која је дебља од конца. Тако исто гори и вунени конац, само је при том мирис још гаднији. Ланени и памучни конац горе даље и пошто се уклоне из пламена и неразвија се при том никакав непријатни мирис. Најсигурнији начин за разазнавање је пак испитивање пређа и тканина под микроскопом.

Од велике је важности од неког доба

и памучно семе. Није давно томе, како су памучно семе као са свим безкорисно милијонима цената бацали у Мисисипи. Данас је исто једна сировина, која по околностима превазилази и вредност самог памука. Ако се гаји као што треба може се на 1 хектару добити 1000 килограма семена. Уље, које се год 1852. први пут из семена добило, није због своје мрке боје и густоће бодрило, да се њим чине какви покушаји. Али сад пошто су научили, да рафиновањем смолу и беланчаста тела одстране, добија се од целе жетве у семену, која износи на 800.000 тона, око 120.000 тона уља. Уље је жуто као слама, има специфичну тежину 0.926 и служи за мазање, горење и јело, али највише

за преварно мешање са уљем од маслине. — Али не прави се из семена само уље, него и једна боја, која се зове *госпин*. Иста се налази у смољаним жљездама семена, изгледа као мрк прах, који штити нос, у киселинама се не раствара, у води само тешко, него лако у алкохолу и алкалијама. Боја му је врло издашна и јако бојадеше, али је слабо постојана. У тони сировог уља има 7 килограма госпина.

Даље су брашно и колач памучног семена изашли на глас као ваљана снажна пића за стоку, одвако је пошло за руком, да се притискачем произведу без љусака, длака и гвожђаних делића. Брашно се производи из амерканског семена, колачи из египатског.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Пишите писмена управо. Већ је неколико година, како је у немачким педагошким круговима почео овлађивати покрет, да се до сада уобичајени начин курзивног писања т. ј. писање писмена косо забаци и напусти, а у место њега заведе у школе писање писмена управо. Покушаји чињени су већ у више школа, а ове године уведен је у три средње школе у Минхену предложени нов начин писања са намером, да се при том остане дуже времена, како би тај покушај што већу важност добио.

Разлози, које наводе поборници новог начина, у кратко су ово:

Писање управо најбоље је *са здравственог гледишта*, јер само такво писање може очувати кичму, да се не искриви и заштити очи од неједнаког и прекомерног напрезања.

Са педагошког гледишта заслужује првенство, јер се најлакше научи, а то е тога, што се даје најбрже и најсигурније запамтити, што је сваком детету познат угао правца, ког се има придржавати и што неприсиљено држање тела не смета ништа писању.

Практичар цени нови начин највише, јер се — и кад се немарљиво пише — даје најлакше читати, јер се са њим уштеди највише папира — ма да би се управо противно очекивало

пored његове ненадмашне разговетности и штедње очију — и што најпосле дозвољава удобно држање тела, те по томе и истрајности у писању неумаљујући при том брзину писања.

Додајмо да су и учитељске конференције из два бечка среза изразиле се за писање управо и да су у том смислу поднеле петиције.

Колико је ученика било уписано I. течаја ове шк. 1890-1 на свеучилишту у Будапешти и Клужу, на политехници Будапештанској и на 9 правних академија и 2 правна лицеја, кзује државни извештај и наводи, да је било: 87 богослова, 2749 правника, 1167 медицинара, 465 филозофа, 380 фармацената, 343 инцинирске струке, 73 архитекта, 18 хемичара, 166 машинских инцинира, 7 на општој политехници, свега 5355 слушалаца.

Угарски школ. савез (Schulverein) држао је при крају прошле 1890. г. своју редовну скупштину, која је решила, да се савез преустроји, јер се показало, да је досадањим начином слаба успеха показао у својој културној радњи. У смислу тога наредила је скупштина, да се састави један штатут, по коме ће задруга ова имати да диже школе и школе поглавито у оним крајевима, где је словенски елеменат у претежној већини, а тога ради имају се уз ту идеју задобити учитељи и свештеници и имају

се уз то образовати и женске задруге у оним крајевима. Добро је, да наш свет сазна за те намере овог школ. савеза, па да се зна равнати и чувати.

Велика војвоткиња Јелисавета ћерка престоноследника Аустро-Угарског Рудолфа која је навршила 2. септ. 1890. г. своју 7-му годину отпочела је прошле јесени редовну наставу, и што је овом приликом важно, узет је, ван досадањег обичаја; за то учитељ грађанске школе г. Вилхелм Колер. (До сад се увек за дворске привчеле узимали и за прву, основну наставу, учитељи с великих школа). Од овог ће учитеља учити основну и грађанску школу, а предава ће јој 4 сата недељно, и говори се, да врло лепо напредује и да воли свог учитеља. Колер је из места Веринга, син је једног лимара (шпенглера) и има му 30 година.

Школе у Паризу. У Паризу су школске просторије отворене за децу под надзором учитеља до 7 сати у вече. Ту могу она, нарочито зими, од никог не узнемировени, у топлој соби, на чистим трпезама и при добром осветљењу посвршавати своје школске радове или се игри одати у дворанама и двориштима.

Женскиње на швајцарским свеучилиштим. На свеучилишту у Берну налазе се ове године међу ђацима и 68 женскиња; 2 уче права, остале медицину. На свеучилишту у Цириху има ове године случајно исто толико женскиња као и у Берну; 3 уче права, 42 медицину и 23 филозофију.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

(На што све мисли српска краљица). Секретар српског пољопривредног друштва у Београду реферовао је у једној одборској седници тога друштва, да му је краљица Наталија у приватној аудијенцији изјавила поводом говора о оскудици масла и финијег поврћа на београдској пијаци, да је вољна ставити друштву на расположење 40 дуката годишње, да овом сумом награђује и изазове добру и обилату производњу масла и финог поврћа у околини Београда, ако само друштво нађе начина за извршење овога. Друштво је на ову племениту понуду Њеног Величанства изабрало одбор, да питање ово проучи и мишљење своје поднесе.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Кравје млеко као храна одојчади. Кравје млеко треба деци давати само у разблаженој

форми, да се тим не чини по себи теже сварљива сировина подобнија и нешкодљивија за улазак у детињи организам. *Небо* обраћа пажњу, да се баш у тој тежњи много пута грешу двојструко, једаред тим, што се млеко меша са водом и друго зато, што се шњом меша у потпуно рђавој размери. Мешањем са водом, као што је то већ давно доказано, не угруша се сировина кравјег млека нимало ситније, те не начини с тога млеко ништа сварљивијим. Због тога се мора млеко помешати са чорбом од пириначког брашна, салепе, зобне или јечмене служи. Сљедујемо ли пак сувише још и препорукама за размеру мешања са водом (по Хеноху: од 1. до 3. месеца 1 део млека, 3 дела воде; од 4. до 6. месеца 1. део млека, 2 дела воде; од 7 до 9 месеца 1 део млека, 1 део воде — или по Лебашу: у 1. месецу 1 део млека, 1 део воде; у другом месецу 1 део млека, 2 дела воде; у трећем месецу 1 део млека, 3 дела воде) онда се уноси у детињи желудац сувише велика количина воде, која желудац прекомерно растегне и уједно за исто толико разблажи, односно ослаби желудачни сок, све на штету одојчета. Према томе препоручује *Шредер*, да је најбоље, кад се до 18. дана првог месеца узима млеко и чорбасти додатак подједнако, у другом и трећем месецу два дела млека и 1. део воде, ако се у општа не би сматрало стерилизовано кравје млеко без икаквог додатка као најбоља храна за одојчад. (М. П.)

Р А З Н О.

Број деце у Француској. Статистичка испитивања у Француској показала су, да у Француској има 2 милијона брачних парова, који немају ни једно дете $2\frac{1}{2}$ милијона имају по једно, 2,300.000 по 2, $1\frac{1}{2}$ милијон по 3, од прилике 1 милијон по 4, 550.000 по 5, 300.000 по 6 деце, а 7 и преко 7 деце било је само у 148.808 породица. Као што је познато, стоји Француска са множењем становништва најгоре у целој Европи.

Новосадска срп. виша девој. школа приредила је такођа на Сретеније о. г. у корист својих сиромашних ученица и учила школска „беседу с игранком“ на којој су приказале ученице ове школе први пут дечију игру „Полаженик“, коју је написала учитељица исте школе својим ученицама гђица Милева Симићева. И песме, и декламације и овај комад приказани су тако лепо и укусно, да је сва многобројна

и отмена публика била ванредно задовољна. Шаца Манојловић отличан грађанин Сентомашки био је успехом ове беседе тако очаран, да је по свршетку исте на дарована 2 ф. добровољна прилога пружио још 50 ф. на ову племениту цел живео! — У позоришној представи приказани су наши божићни обичаји и деца приказивачице отпојале су ту у три гласа „Рождество“ тако дивно, да су многима измамили сузу из очију. Зарад лепе успомене на ово бележимо имена ученица, које су тај комад тако дивно одиграле као: Исидора Секулићева, Вукосава Јоцица, Софија Бумбића учен. IV., Даница Таназевићева и Љубица Михајловићева учен. III. раз., Меланија Адамовића, Олга Рогулића, Рава Зрнића и Корнелија Ракића учен. II. р., Милица Димитријевића, Меланија Белановића и Олга Димића ученице I. разреда. И декламачице се одликовале својим приказима. Десанка Николићева ученица I. разреда, приказала је врло лепо песму „Певачева Клетва“ од Л. Уланда превео М. II. Шапчанин, а Катица Кириловићева ученица IV. раз. приказала је ванредно лепо и природно песму Змај Ј. Јовановића: „Циганка хвали свог коња“. Морамо похвалити и Емилију Адамовићеву, учен. IV. р. која је пратила песме у хору на гласовиру ванредном сигурношћу. Да је публика потпуно задовољна била исходом ове беседе види се и отуда, што је изазвала и ученице и наставнике, који су ову децу учили песми, декламавању и приказу. А да је забава јако посећена била види се опет отуда, што је пало од самих улазница 300 фор. Ова је забава донела горњој цели: 590 фор. 11. нов. а то је више него икад до сад, (изузимајући прву беседу од год. 1878, која је донела 1005 фор. чисте хасне). Приликом ове беседе играле су ученице и публика први пут 3 српске игре, које их је научила гђица учитељица М. Симићева.

Управа срп. учит. конвикта у Нов. Саду издала је на крају прошле 1890. г. „Исказ“ о стању друштвене благајне за ту годину.

По исказу том утекло је од:

а) уписнине	73 ф. — н.
б) редовне чланарине	344 ф. 13 н.
в) помажућих чланова	710 ф. — н.
г. добровољних прилога	2451 ф. 53 н.

Свега . 3578 ф. 66 н.

Од тога је потрошено 132 ф. 26 н.

а остало је готовине за 1. јан. 1891. 3446 ф. 40 н.

У редовне чланове уписало се 74 учитеља међу овима 5 учитељица и то: Анка Диздарева из Руме, Драгиња Лончарића из Сентомаша, Катарина Јанковића из Белегиша, Милева Петровићева из Војке и Ангелина Георгијевићева из Голубинаца.

У ипотомантске чланове уписало се 24 члана и то: 22 са 50 фор. улога, а наиме: добротворне задруге Српкиња: у В. Кикинди, Новом Саду, Белој Цркви и Суботици; српске правосл. цркв. општине: у Суботици, Земуну, Белој Цркви, Иригу и Сентомашу; — „Матица Српска“; — Српско певачко друштво суботичко; — штедионица земунска; и особе: г. г. Арса Пајевић, Александар Јорговић, Милан А. Јовановић, Давид Турчић, Хаџи Гавра Плавшић сви из Новог Сада; Стеван Ковачевић из Футога, Јован Мартиновић из В. Сент. Миклуша; Браћа Дудићи из Беча, Васа Максимовић из Руме и Паја Вујичић из Турије. Прилог од 200 фор. уписао је г. Теодор Богдановић из Руме а од 100 фор. Павле пл. Еремић из В. Кикинде.

Добровољне прилоге дали су ови: Његова Светост патријарх српски и покровитељ друштвени: 100 фор.; Њег. Високопреосвештенство г. Ђорђе Николајевић митрополит добро босански из Сарајева: 500 фор.; Високобл. г. Лаза Дуњерски велепоседник из Н. Сада: 500 фор.; од приређених забава у ову корист пало је: у Баноштору: 56 ф. 30 н.; у В. Кикинди: 201 ф. 45 н.; у Ст. Бечеју: 127 ф.; у В. Бечкереку: 57 ф. 78 н.; у Сентомашу: 14 ф.; у Земуну у двапут: 323 ф.; у Мохољу: 75 ф.; у Петровом Селу: 19 ф. 30 н.; у Чуругу: 9 ф. 20 н.; у Руми: 138 ф.; даље је скупио нарочити одбор омладински у Суботици: 173 ф. 40 н.; г. Ђока Поповић управитељ школски у Белој Цркви: 15 ф. 90 н.; Арса Поштић учитељ и дранд Стева Ненадовић у Винковцима: 90 ф. Од цркв. срп. општина приложиле су: Ст. Стапарека: 10 фор.; Фелдварека: 10 фор.; Ађанска 15 фор.; даље: гђа Јулка пл. Јовица из Будапеште: 3 фор.; парох г. Петар Чолић из Турије: 5 фор.; капелан из Турије г. Васа Клајић: 1 ф.; прота из Беле Цркве г. А. Стојадиновић: 2 ф. и умировљени судија из Срп. Ковина г. Максим Лудајић: 5 ф.

Ова 1891. г. много је обилатија у прилозима и потпомажућим члановима. Скоро се све добротворне задруге Српкиња уписале у потпомажуће чланове, многе општине и лица. Досад већ има

нових 20 потпомажућих чланова, 7 приложника а 70 општина дале су своје прилоге у тасовима црквеним; али на жалост, придошли су само 2 редовна нова члана; са те стране је најслабије где би ваљало да је најобилније; ал ми се надамо и с те стране бољем одзиву, само док се приближи време, да се завод отвори.

Салањском уплатом и овогодишњом потпором нарастао је фонд до 1. марта о. г. преко 5100 ф. а. вр. а то је врло леп резултат за једну годину дана од како су друштвена правила потврђена.

На крају јуна месеца о. г. издаће се опет јаван „Исказ“ о стању овог фонда, и доставиће се свима члановима и прилагачима конвикта.

Добротворна Задруга Сркиња у В. Кикинди отворила је стечај за забавиљу и одредила је за исту 400 фор. плате, слободан стан, зимњи огрев и 4 мет. дрва. Ваља да је испитана забавиља или свршена приправница; ако је приправница, онда ће дужна бити ићи одмах по избору, који ће се обавити марта месеца о. г., у Будапешту на завод за забавиље и тамо ће бити дужна положити испит за то до 1. маја о. г. У овом случају добиће дотична од задруге 120 ф. припомоћи, али ће за то бити дужна дотична, да по повратку из Будапеште, служи на овом заводу pune 3 год. дана.

Ово је лепа прилика за наше свршене приправнице, да прокрче себи пута на новом пољу рада и заслуге, само би ми рекли, да за спрему наших забавиља није нужно ни потребно тражити Будимпешту, него Сомбор. У оквиру наше аутономије можемо ми себи спремати забавиље, у толико пре, што закон за то није још издат, те нас ништа не веже за мађарске приватне установе.

Белоцркванска добротворна задруга Сркиња приредила је на Сретеније забаву с игранком“ у корист своје благајне уз суделовање тамошњег срп. певачког друштва и редитеља срп. народног позоришта г. П. Добриновића. Добриновић је приредио три приказа живе слике: „Обожавање вештина“ од Шилера, „Сеоба Србаља под патријархом Арсенијем Чарнојевићем“ и „Ромео и Јулија“ од Шекспира II. чин.

Ђорђе Николајевић садањи митрополит добро босански у Сарајеву, познати добротвор народни, основао је и ове године о св. Сави фондацију од 15.000 ф. а. вр. да се отуда из-

држава-осн. народ. школа у Блажују у Босни. Слава му!

Велимир М. Протић ерески начеоник у миру умро је 11. фебруара о. г. у Пожаревцу у Србији. Своје имање у вредности од 36.000 динара оставио је фонду Коларчевом, да се од интереса његова издају награде за добра књижевна дела, која би била Српству од користи. У ову своту урачунат је и мираз његове жене Драге У опорици својој навео је, да ако и жена му Драга пристане на то, да свој део имања на ове цели уступи, да се онда та фондација зове: „Фонд Велимира М. Протића и жене му Драге.“ Жена је пред судом изјавила, да пристаје на ово, те тако смо стекли овим и у Пожаревцу велике народне добротворе, који су стали у ред св. Саве Слава им!

Смиљана уд. пок. Луке Маринковића бив кр. срп. лане мучки убијеног консула постала је добротворка српска. Предала је друштву св. Саве у Београду 12.000 динара у злату, да се тим новцем образује фонд за штинендију једног ђака из Старе Србије, кога ће бирати исто друштво.

Цана Божићевићева верна пратилица Њ. В. краљице Наталије венчала се 10. фебруара о. г. са професором војене академије г. Ђоком Станојевићем. Венчању је присуствовала и сама Краљица и како чујемо поклонила је овој својој верној пратилици 10.000 дуката као венчани дар.

Концерат певачког друштва „Даворја“. У очи нове године, у дворани краљеве пиваре, у Београду дружина *Даворје* давала је концерат с игранком. Друштвене позивнице, у којима се на најугледнијем месту јављало, да ће концерту су деловати певањем српских народних песама уз гусле *г ца Славна Ненадовићева* из Инђије (Срем) — нису биле срећне да у погледу одзива конкуришу са другим забавама те исте вечери, на којима је, истина, мање вејао *српски дух*, али су се за то у крофнама налазили наполеони. Оно света, што се искупило у дворани краљеве пиваре, без сумње је поглавито привукла појава једне младе Сркиње, која је имала толико одважности, да пред модернизирани Београд изађе с гулама у руди и да нам певањем прикаже прво једну сестринску трагедију из ризнице наших народних песама, а за тим крваву трагедију нашег царства на Косову, за којом данас толико маримо, да смо пропустили да је, слушамо

и кад нам дирљиво приказује и јасно грло девојачко.

Пред публиком, која ју је одушевљено дочекала, г-ђца Славна певала је прво народну песму *Сиротицу Смилу*, а за тим, после бурног изазивања, које је било заиста одушевљено кад су јој предали велики букет цвећа од стране дружине, г-ђца је певала песму *Прошаст српског царства на Косову*. Или што је девојачко певање уз гусле само по себи ретка појава, или

је то љубав према нашој народној појезији, тек ми се чини, да ни најјејачији опис није довољан да представи утисак, који је г-ца Славна учинила својим певањем. Девојачка смерност удружена с природном грациозношћу, сетан, пун глас, к ји је најлепши оквир тужној садржини двеју трагедија, у маломе и у великоме, живописно српско девојачко рухо — учинили су да је г-ца све присутне задобила за своје најискреније пријатеље и поштоваоце.

„В.“

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

В. Кикинђанакл.

О Сретенију о. год. у 2 сата после подне састала се у згради срп. правосл. цркв. општине редовна главна скупштина наше добротворне задруге.

Познато је нашим поштованим читаоцима, да је ово најстарија задруга Српкиња с ове стране и кад би се промерило, колико је добра ова задруга за своје време починила, не само у своме месту и нашем народу, него и у ширем кругу држављана наших, онда би се посведочило, да је мисао за оснивање оваке задруге заиста племенита и да је по народ велика благодет. Ал нећемо овом приликом да износимо дела и рад ове најстарије задруге, биће за то друге и згодније прилике, а сад ћемо да кажемо само, шта је та задруга чинила прошле 1890 г. и шта је решила, да дела у будуће.

Задруга броји данас 75 редовних и 20 потпомажућих чланова. Кад се узме, да је Кикинда најјаче срп. место с ове стране и по броју, а можемо скоро рећи и по имању, онда је то доста мален број, али кад узмемо у обзир, да је ово скоро искључиво ратарско место и погледимо при том на број чланица прошлих година, онда можемо с овим бројем потпуно задовољни бити; али за то не губимо наде, да ће боље бити.

Вредно је споменути, да је за сво време, од како ова задруга постоји, а то је од 1872. г. свагда од првог дана до данас начелствовала и руководила ствар опште љубљена и општепоштована госпођа Нина Петровићка, та неуморна трудбеница на пољу хуманог задатка, па и данас још неуморно дела, не само да завод одржи, него и да му цели прошири и унапреди.

Њеним заузимањем досудила је и одредила овом друштву годишње приномећи по 400 фор. наша срп. правосл. црквена општина, па и наша политич. општина, те ће се том потпором, ако Бог да, по закључку ове данашње редовне скупштине отворити 1. маја о. г. српско забавиште. У то име већ је задруга у нашим јавним гласилима расписала и стечај за забавиљу и надамо се, да ћемо овога лета видети у своме крилу и ово мезимче наше лепше будућности.

Ова је скупштина била врло лепо посећена и пуна добре воље и одушевљена. Бадава, могамо ми мушки већ да се постидимо пред нашим слабијим полом. Оне, што науме, изведу и истрају својом енергијом, а ми решавамо и закључујемо, а све где смо, ту смо. Колико има стварих само за ово 2 године дана, што је наша срп. цркв. општина отпочела и решила, ал све је једнако само на папиру то, а ова задруга ево изводи и ствара већ, што је лане отпочела.

Нећу да дуљим причање своје о току скупштине, и о предметима који су само формалне нарави, главно је, да се установљава забавиште, а остало показује штампан годишњи извештај, који је задругаркама с позивницом на скупштину уручен. Из њега износимо широј публици нашој на углед то, да је задруга за прошлу годину издала приномећи на сиротињу: 427 ф. 70 н., питомицама: 160 ф., на одело сироте шк. деце: 339 ф. 25 н. и на непредвиђене потребе, које су такође хумане природе: 104 ф. 14 н. Кад се то сведе у гомилу, онда се показује, да је ова задруга издала прошле 1890. г. на хумане цели: 1031 ф. 09. н. што је заиста похвале достојно.

Друштвено имање ове задруге састоји се крајем 1890. г. из улога од 5581 ф. 72 н. и готовине од: 302 ф. 74 н. и из фонда за забавиште од: 34 ф. 83 н. то је свега: 5919 ф. 29 н.

У смислу прорачуна, ког је задруга спремила за 1891. год. има ће редовног примања: 1095 ф., а редовна издатка 1050 ф. За забавиште пак износе примања: 1548 ф. 10 н. где је уврштено и оно: 568 фор. 10 н. што је на ту цел прикупљено, 800 ф., што дају две општине: црквена и политична, 150 ф. од деце уплата и 30 ф. ванредно, а издавање биће за прву годину на ову цел 1180 ф., те ће тако још нешто претећи у фонд овај.

Овој задрузи, може се заиста честитати. Слава јој!

Вршчанака.

Главна скупштина добротворне задруга Српкиња Вршчанака одржана је у среду 30. јануара на Три Јерарха о. г. у дворани српског певачког друштва. Пошто је начелница гђа Терезија Кабижа отворила скупштину и поздравила присутне чланице, пошто су имена старих и нових чланица прочитана и оверовљена и пошто је и по прочитању преминулих чланица устајањем одана почаст покојницама, читао је друштвени перовођа г. Макса Пантелић извештај управног одбора о своме раду за прошлу годину.

По извештају том броји ова задруга 104. чланице Одбор је имао свега 10 седница. Шта је у тима седницама рађено и сређено наводи се следеће. Месеца маја приређен је био Мајалес који је тако лепо испао да је одбор био принуђен на наваљивање публике још један излет приредити.

О великој Госпођи као о дану друштвеног патрона одбор је са својом врлом начелницом у цркви био и у славу тога дана пред иконом Матере божије свећу приналио, а у вече „Венчић“ приредио.

У једној од својих седница закључио је одбор издавати 2 стипендије, и то: једну гђици Султани Цијуковој, која у Бечу изучава конзерваторију. А другу Јелисавети Кнежевићевој приправници III. год. у Сомбору.

Даље је одбор уважавајући труде и подвиге српског народног учитељства, закључио уписати се за потпомагајућег члана учитељског конвикта у Новом Саду са 50 фор. Месеца новембра приредио је одбор друштвену вечеру,

која је многобројно посећена била и на опште задовољство испала. Као најплеменитији рад одборски спомиње се одевање сироте школске деце. На ову цел утрошено је 60 ф. и одовено је 24 ученице потпуним оделом, и тиме је овој јадној деци омогућено редовно похађање школе. Ово одело кројила је својем руком уважена подначелница гђа Меланија Савићка, а вредне одборкиње омет о своме трошку сашиле.

На разне милостиње издато је преко 100 ф. којом је крајцаром млого бедна суза и љута невоља наше сиротиње ублажена.

На Ваведеније приредио је одбор годишњи парастос својој добротворци Јули Шербановој, која је овој задрузи 100 фор. тестирала и тим је чином дао видљива знака, да уме ценити и уважити оне који овој задрузи добра учинише.

Напоследку се још спомиње да су одборкиње вредно и марљиво одборске седнице похађале, а тако исто се и позиву месног школ. одбора, да при год. школским испитима присуствују, драговољно одазвале, и том приликом изложени женски ручни рад школ. деце марљиво прегледале и савесно оцениле.

За овим се читао извештај прегледачког одбора о стању задружне благајне. Прегледачице гђе Даница Поповићка и Савина Брашованова изјављују, да су друштвени рачуни и књиге у своме реду и предлажу, да се благајкињи гђи Мили Недељковићевој опросница изда. Из извештаја овог види се, да је задружна благајна поред не баш малих издатака умножена са 239 ф. 12 н. Кад се томе дода лањска готовина од 1524 ф. 79 н. то се показује да се друштвена имаовина састоји из 1763 ф. 91 н.

Затим је обављен избор друштвених часница. За начелницу изабрана је поново гђа Т. Канижа, за подначелницу гђа М. Савићка, за благајкињу поново гђа Мила Недељковића, а за перовођу г. М. Пантелић учитељ вршачки.

На место половине одборница, којима је у смислу друштвених правила истекло време, изабране су нове и то гђе: Тасика Недељковићка, Мила Костићка, Даница Поповићка, Мила Цвејићка, Јулка Лукићка и гђаца Љубица Мариновића. Остале су: Јелка Драгићка, Јелена Богдановићка, Ана Милосављевићка, Катица М. Јовановићка, Даринка Милина и Јелена Баложева. За прегледачице рачуна изабране су: Софија С. Петровићка, Милка Марковићка и Савина Брашованова.

За оверовљење скупштинског записника изабране су: гђе Даринка пл. Бота, Мила Богдановићка и гђца Ирма Савићева.

За саветујуће чланове изабрани су г. г. Стеван Бошковић парох, Светозар Брашован учитељ, Бранко Драгић, Јоца Недељковић, Васа Гренчарски, Милан Јовановић и Јоца Спајић.

Пошто је тиме дневни ред исцрпљен, то је начелница скупштину закључила и задругарке се разишле уз веселе усклике: живели часници и одборнице.

„В. Гл.“

Митровачкиња.

На крају прошле године издала је митровачка госпојинска задруга за потпору сиротиње свој годишњи извештај за прошлу 1890. г. из кога се види, да је та задруга с готовином (30 ф. 87 н.) и улозима (2317 ф. 24 н.) имала 2348 ф. 11 н. капитала на крају 1890. г. Задруга је потпомагала прошле 1890. г. тамошњи глуво неми завод г. Радивоја Поповића са 60 фор. и потпомагала је 11 сиротица са редовним месечним прилозима од 2 и 3 фор., те је издала на ово за ту годину: 246 фор. Осим тога издала је на мање потпоре 8 ф. 06 н. и с тим је дакле издала преко 300 ф. те године на милостије.

Задруга је у корист своје благајне приредила прошле 1890. г. једну забаву, која је донела задрузи чисте користи 140 ф. 91 н.; а осим тога имала је задруга те године и доста својих пријатеља, који су је даривали са 66 ф. 60 н. прилога.

Кад се овоме дода још поклон тамошње трговачке омладине од држаног мајалеса са 25 ф. и поклон тамошњег ескон деон. друштва са 10 ф.: онда се види, да та задруга ужива у својој месту лепо поверење, а у том као да највише заслуге има задружни управни одбор који је овако састављен:

Марија Панаотовићка председница; Наталија Месаровићка потпредседница; Санда М. Јовановићка благајкиња; Пера Бојкић тајник; Никола Ј. Поповић и Др. Војин Новаковић саветници и одборнице: Драгиња Вујанковићка, Милева Новаковићка, Христина Дера, Ангелина Баришићка, Милица Адамовићка, Јелена Ј. Мијићка, Паула Бајерова, Санда Милутиновићка, Емилија Јовановићка и Марија Лисак.

Ова задруга броји са овим часницама 48 чланица.

Вуковаркиња

Ево ме опет да прозборим коју о нашој срп. добр. женск. задруги и да тим путем извештим читалице „Женског Света“ о резултату приређене забаве на Сретеније 2 фебруара 1891 год.

Забава је испала преко сваког очекивања врло добро, у првом реду морам напоменути да је заузимањем гђе Јулије пл. Рогулић, изведена нека сеоска игра на опште допадање публике; морам искрено признати да је исту гђу много труда стало док су играчи и играчице сватиле смисао игре; даље ми је напоменути да је „Свекрва“ шаљива игра од Мите Калића одиграна од дилетаната са таквом прецизношћу да је публика била изненађена које је и доказала са бурним аплаусом Свако од дилетаната сватио је потпуно своју улогу особито „Свекрва“ гђа Мила Дробац, одиграла је тако природно да је све присутне задивила, па Љубица гђа Емилија Раденковић, Баба-Ката: гђа Сара Вукајловић, Манда: гђица Љубинка Николићева беху такође врло добре, па и г. Жарко Станић, Милан и Стева Радић (трпина) Мији не може се ништа пребацити управо те две тачке беху најбоље и најлепше у целом програму.

И материјалан резултат беше повољан јер је пало које од проданих улазница које од прилога 480 фор. 60 нов. Но и трошак око забаве беше огроман, јер војничка музика из Петроварадина дође на неких 160 фор. и ако је наша, сваке хвале вредна, председница гђа Амалија Пауновић дала кола за довоз музике, напоменути гђа сваком приликом покаже да јој напредак задруге на срцу лежи и морам признати да задруга само крај оваке председнице може овако напредовати Живела! Чист приход је 225 ф.

Овај пут се показало, шта се све може, де је слоге; свако се ту трудио да покаже да је рад да забава што лепше испадне; гђе одборнице трудише се да свака по нешто допринесе а саме старије гђе показаше како ваља да се ради, па само за то се и показао овакав успех. Е па да вам је било видети декорацију сале, позвало се већ по самој сали, да је забава чисто српска, јер сама сала не беше ништа друго до изложба српских умотворина, ћилим до ћилима, пешкир до пешкира, а што се то тако све лепо удесило, има се захвалити господину и госпоњи Божића, даље г. г.: Жарку Станићу, И.

Деметровићу и Панти Поповићу, који се потрудише да салу што лепше украсе.

Но сад на свршетку ћу да довикнем само тако и даље госпође: „на да нас види Бог!“

Вера.

Сентомашкиња.

Рачунски извештај о забави, која се одржала 3. фебруара о. г.

Од улазница 61 ф. — н.

Од добровољних прилога . . . 45 ф. 35 н.

Укупно : 106 ф. 35 н.

Расход : 73 ф. 29 н.

Остаје чистих : 33 ф. 06 н.

Добровољни прилози: г. г. Александар Манојловић 1 ц. кр. дукат; по 5 фор.: Глиша Манојловић, барон Рајачић; по 4 фор.: Стеван Дунђерски; по 3 фор.: Јован Татић, Шевић и Јаша Дунђерски; по 2 фор.: Ника Дракулић, Мравић, Војновић и Н. Н.; по 1 фор.: Софија Теодоровића, Тоша Дунђерски, Лаза Манојловић, Бура Јовановић, Младен Гавански, Иса Иванић, Исидора Дунђерска и Марковићка; по 50 нов.: Марко Манојловић и Катица Каћанска.

У стварима за томболу од прошле забаве дадоше још гђе Мара Иванића и Милева Дунђерска, која су имена у прошлome извештају случајно изостала.

Свима прилагачима и прилагачицама изриче се овим уредна благодарност. *Одбор.*

ЧИТУЉА.

Вида Јездимировића. Породицу овдашњег судца г. Милоша Јездимировића задесио је нов тешки удар. Изгубили су и другу ћерку *Виду* 14. фебр. о. г. у цвету младости своје. С њима дели тугу цело грађанство; нека их Бог утеши, а покојници подари рајско насеље!

Марија Стенићка супруга многогодишњег шапчача срп. нар. позоришта Паје Стенића преминула је на рукама своје добре кћери учитељице Ст. паланачке, Ангелине, у својој 62. год. живота. Однеговала је леп и примеран пород и била је честита и ваљана Српкиња Лака јој била црна земља!

Ђорђе Д. Кода један од најотличнијих и најинтелигентнијих српских трговаца у Нов. Саду, а може се рећи и с ове стране Саве и Дунава, члан „Матице Српске“, бивши старатељ и приложеник срп. вел. гимназије многогодишњи главни тотор саборске цркве, представник варошки и т. д. преминуо је 1. (13.) фебруара о. г. у својој 80. години живота и уз велико саучешће васколиког новосадског грађанства је сахрањен; 3. (15.) фебруара о. г. Приликом смрти своје сестре Ане поконио је добротворној задрузи Српкиња Новосаткиња 50 ф. те је тако био и добротвор ове задруге. Лака му била црна земља!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Ловац у заседи или борба бика с курјацима. Истинити догађај из живота једног друшкорског ловца певао Васа Пантелић трговац. Нови Сад. Штампарија Др. Павловића и Јоцића 1891. Књижица се може добити по 6 нов. код самог писца у Јаску (Срем) или у књижари Луке Јоцића у Н. Саду.

Мајсторија козе иасе приповетка за децу од Фрање Хофмана превео Младен Симоновић. Са сликама. У Нов. Саду. Издање и штампа А. Пајевића 1891. Цена 30 нов.

Карловачко Владичанство прилог к историји српске правосл. цркве. Напчсао Манојло Грбић катихета и професор срп. учитељске школе у Карловцу. Прва књига. У Карловцу. Штампарија Карла Хауптфелда 1891. Цена је овој књизи 1 ф. 50 н. и може се добити код писца у Карловцу.

Полаженик нозоришна игра за децу у једном чину. Својим ученицима написала *Милева Симићева* учитељица новосадске срп. више дев. школе. У Нов. Саду, штампарија срп. књижаре Браће М. Поповића 1891. Цена је 20 нов. Овај су комад приказале ученице ове више девојач. школе о својој последњој „беседи с игранком“ 2. (14.) фебруара о. год. и публика је ванредно задовољна била, што је знак, да је комад, а и да је ствар у њему добра, те га могу у сличним приликама и друга женска деца приказати.

Од књига за народ, што издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића, изашла је: 29. свеска: *Српски књижевници II*. део, за народ написао Мита Калић. Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду 1891. г. Цена 10 нов.

1. Некадањој пријатељици. Од Д. Брашованова. — 2. Забавишта и чуваришта. — 3. О релијозном васпитању деце на дому. Од Т. Марјановића. — 4. Енглеска деца. Од М. П. — 5. Памук биљка. Од Мите Петровића. — 6. Белешке: Из просвете. За домаћице. Зарад здравља. Разно. — 8. Рад добротворних задруга српкиња В. Кикићанака, Вршчанана, Митровачкиња, Вуковаркиња, Сентомашкиња. — Читуља. — Нове књиге и листове